

Jarosław Janowski

Jezik suvremene umjetnosti na oltarima Svetoga Groba u crkvi sv. Ane u Kazimierz Dolnyju

Od kraja 16. stoljeća na prostoru Poljske, južne Njemačke i Austrije proširila se nova vrsta vizualnog predočivanja Svetoga Groba, naglašena prisutnošću oltarnog prikaza euharistije. Spomenute umjetničke instalacije kratkog su trajanja budući da njihov „životni ciklus“ počinje u večernjim satima Velikog petka i završava uskrsnim bdjenjem na Veliku Subotu. Procesije koje se održavaju od vremena njemačke okupacije Poljske primjer su najdojmljivijih obreda u povijesti poljskoga društva, jer su se - osim motivama vezanima uz ciklus Muke - referirale i na tadašnje probleme Poljaka, odnosno na aktualne političke događaje i dramatičnu potragu i težnju za slobodom i neovisnošću. Danas je veći broj prikaza Svetoga Groba obilježen osrednjom estetskom kvalitetom i vrijednošću, što je rezultat pretjerano sentimentalnog i konzervativnog pristupa u njihovu stvaranju. Autor u svome tekstu daje prikaz i interpretaciju vlastitih instalacija u Kazimierz Dolnyju. Godine 2002. izradio je prvi rad u crkvi sv. Ane, prostoru koji se tada nije koristio, pretvorivši ga cijelog u grobnicu u kojoj je sveti sakrament zauzeo ključno mjesto. Golem prostor koji je imao na raspolaganju omogućio mu je slobodu umjetničkog izražavanja u stvaranju svojevrsnog „laboratorija vjerske umjetnosti u prostoru“. Time je započela serija izvedbi - ukupno deset instalacija realiziranih kako bi pomogle vjernicima da duboko dožive svoju vjeru. Jezik i slikovit prikaz instalacija odstupaju od tradicionalnog dizajna na koji je publika naviknuta. Instalacije suvremenog izgleda bile su u kontrastu s povijesnom unutrašnjošću crkve. Također, vizualni prikaz Svetoga Groba odudarao je od očekivane norme. Ovaj nesrazmjer doveo je do neobičnog ostvarenja, tj. do doživljaja mističnog iskupljenja na potpuno nov način. Promatrač, naviknut na povijesne norme koje su raširene u današnjim crkvama, morao je pretrpjeti osjećaj napetosti izazvan zbog novog, neočekivanog iskustva te spoznati važnost i vrijednost suvremenog jezika pri stvaranju svetoga. Autor također smatra da je suvremeno prikazivanje instalacija vezanih uz religijsku ikonografiju svjedočanstvo njegove vjere kao umjetnika te da umjetnost prisutna u crkvi treba ukazati na vjersko iskustvo svoga autora. Umjetnik je prisiljen govoriti o svojoj vjeri putem suvremenog estetskog načina i jezika, iako teško može zaobići reference na forme i simbole iz prošlosti. Autorov je rad istodobno i rezultat istraživanja Biblije, kršćanske misli i simbolike. Suprotstavljanje suvremenog prikaza i prihvaćenih istina Otkrivenja izazvalo je reakciju u vjernika, koji su s interesom promatrali i tumačili ponuđena rješenja, te se stoga uvriježeno mišljenje da promatrači ne razumiju suvremenu umjetnost, pokazalo netočnim.